# کوردستان و رۆژنامەی (میترۆ)

محەمەد گەلاڵەیی _ سۆران

زۆر جار دەخوێنینەوەو یاخود گوێبیستی ئەو هەواڵو نوسینانە دەبین لە رۆژنامەکانی کوردستان، سەبارەت بە گرانی نرخەکانی رۆژنامەو گۆڤارەکان..هتد. کەچی دەبینن لە ناو وولاٌتانو نەتەوەکانی تردا، رۆژنامەیەك هەیە بەناوی"میترۆ" واتا "بە خۆرایی"، کە ئەم جۆرە رۆژنامەیە هەموو رۆژێکی نوێ لە ژێر چاپ دەردەچێتو بەخۆرایی دەگاتە دەستی خوێنەرانی ئەم وولاٌتانە، هەتا هەندێك لەم وولاتانەی رۆژنامەی "میترۆ"یان لێ دەردەچێت، باری ئابووری خەڵكو حکومەتەکەی ئەوەندەی خەڵكو حکومەتی کوردستان دەوڵەمەندوباشیش نینە، لەم وولاٌتانەش: هەنگاریاو ئەرجەنتینوشیللی..هتد، "میترۆ"ش، بە ناوی بیستو چوار شوێنی شارو وولاٌتان دەردەچێت بۆ نموونە" میترۆ ستۆکهۆلم، میترۆ بۆستۆن لە ئەمەریکاو میترۆ هۆنگ کۆنگو میترۆ پراگ لە چیك" کە سەرجەمی ئەمانە لە "15"وولاٌتدا دەردەچن، کە چوار لەم وولاٌتانە لە ئەمەریکای باشووروباکورن، و یەکێکشیان لە کیشوەری ئاسیا "هۆنگ کۆنگ"ە، ئەوانی تریش لە ئەوروپا بەگشتی دەردەچن، بیرۆکەکەشی دەگەرێتەوە بۆ رۆژنامەنووسودیزاینەر" پێللێ ئەندرسۆن" لە ساڵی 1973ز کاتێك خوێندکار بووە لە بەشی راگەیاندنی زانکۆی ستۆکهۆلم، مامۆستاکەیان لەوانەی"ئابووری رۆژنامە" دەپرسێت، ئایا داهاتو دەستکەوتی رۆژنامە بە ئابوونەی خوێنەر یان رێکلامەوە دەبێ؟ خوێندکارێکیش دێتە وەلاٌمو دەڵێت: 70% داهاتی رۆژنامە بە رێکلام دەبێت، خوێندکارێکی تریش دەڵێت: گەر وابوو بۆ رۆژنامە بە خۆرایی نەبێت. لێرەدا "پێللێ ئەندرسۆن" ئەمەی دەکەوێتە بیریو، تاوەکو لە 1995/2/13 ز لە وولاٌتی سوێد لە شاری ستۆکۆلم یەکەمین ژمارەی" میترۆ ستۆکۆلم" دەردەچێتو، ئەمەش لە ژێر سەرپەرشتیو دیزاین کردنی ئەمدابوو*، سەرباری ئەزموونی ئەم وولاٌتانەش دەبینن لەم جۆرەی بواری رۆژنامەگەریەدا کە رۆژنامەگەری"میترۆ"یە، چۆن پێشکەوتوو بووینە، کەچی تا ئێستاش ئێمە بیرمان لەوە نەکردۆتەوە کەوا ئێمەش رۆژنامەیەکی "میترۆ"مان، پێویستەو دەربیکەینو، چیتریش خوێنەرانو رۆژنامەنووسان گلەییان نەمێنێت، لەسەر نرخی رۆژنامە وگۆڤارو پاشکۆکانیانو، نرخەکانیشیان ئەوەندە کاریگەر نەبێت بەسەر باری ئابووری خوێنەرو بازاری رۆژنامەگەری کوردیش لەم لایەنەشدا نەشێوێت، کە دەبینن رۆژنامەی میترۆ واتا" بە خۆرایی" لە پانزە دەوڵەت دەردەچێتو نزیکەی" چواردە ملیۆنونیو" خوێنەری هەیە لە جیهاندا، بۆ نموونە وولاٌتێك وەربگرین لەوانەی رۆژنامەی "میترۆ" دەردەکەن، وولاٌتی سوێدی پێشەنگ لە دەرکردنی رۆژنامەی میترۆ و لە شاری "ستۆکهۆلم" کە بەناوی "میترۆ ستۆکهۆلم" هەموو بەیانێك دەردەچێتو لە شوێنەکانی گشتیو شەقامەکانو رێگاکانی هاتوچۆو وبازارەکان ئامادەییەو بەخۆرایش دابەشی سەر خوێنەران دەکرێتو تەنیاش "25" رۆژنامەنووسوکارمەندی راگەیاندنی پرۆڤێشناڵ، ئەم رۆژنامەیە بەرێوەی دەبەنو دەریدەکەنو

"30-40" لاپەڕەشە، ئەمە نموونەیەکی زیندووی ئەم کارەی ڕۆژنامەگەریی "میترۆ"یەو، تا زووشە با ئێمە ئەزمونی کاری ئەمانە بۆ ڕۆژنامەگەری کوردی بێنینو وەریبگرینو سەیری ئەم ڕۆژنامەنووسانە بکەین، کە لە ڕۆژنامەکانی" میترۆ" کاردەکەنو لە وولاتە جیا جیاکانی دونیادا، کەوا چۆن بە کەمی ژمارەی ڕۆژنامەنووسو کارمەندانیو چاپخانەکانیانو سەرباری کەمی کاتیش ئاوا ڕۆژنامەیەکی خوێنەری زۆروستاندار بەخۆرایی دەردەکەن، بۆ بەڵگەش تەنیا لە ناو شاری"ستۆکۆڵم" ڕۆژنامەی"میترۆ ستۆکۆڵم" نزیکەی "یەك ملیۆن ونۆوەدو وچوارهەزار" خوێنەری هەیە، با ئەم ئەزموونەی ئەوانو هەوڵو تێکۆشانی خۆمانو مێژووی پێشکەوتنی ڕۆژنامەگەری کوردیش، بەیەکەوە ببێتە کارێکی داهاتووی دەزگاکانی ڕاگەیاندنی کوردی بەگشتیو ڕۆژنامەگەری کوردی، لەلایەکی تریشەوە هاوکاری کەرتی تایبەتوحکومەتی کوردستان، دەستەبەر بکرێت بۆ دەرکردنی ئەم جۆرە ڕۆژنامە نێودەوڵەتییە، لە چوارچێوەیەکدا کە شێوەیەکی یاساییو ڕۆژنامەگەریانەی سەردەمانە وەربگرێتو، ئەمەی بۆ بکرێت. لەهەمان کاتیشدا ببێتە بناغەیەك بۆ بەپتەوکردنی ڕۆژنامەوانی کوردیو ستاندەربوونی ڕۆژنامەگەری کوردیش لە بۆ ئاستەکانی بە نێودەوڵەتی بوونیو هەتا کاریگەریش دروست بکات لەسەر ڕۆژنامەگەری ولاتانی درواسێدا. ئەمەش بەگریمانەی ئەوەی کە "ڕۆژنامەیەکی "میترۆ"مان دەرکرد لە کوردستانی عێراقدا، چ لەسەر ئاستی کوردستانو شارە گەورەکانو شارۆچکەکانیش بێت، کارێکی پڕبایەخە کە پێشکەشی ڕۆژنامەگەری سەردەمانەی کوردی دەکەینو، ئەوەش بزانین کەوا هەنگاوی یەکەم لەم چەشنەی ڕۆژنامەگەری ئەورووپیداوهێنانی بۆ کوردستانی عێراق، هەنگاوێکی زیاتریش دەبێت لە بواری پێشخستنی ڕۆژنامەگەری لە ناوچەکەداو دەبینە دامەزرێنەری ڕێرەوەی ئەم چەشنە ڕۆژنامەگەریە لە ڕۆژهەلاتی ناوەراستدا.ولە هەمان کاتیشداو لە بوارەکانی زمانیو کلتورو ڕۆشنبیریو ئابووریو بازرگانی کوردی زیاتر بەسەر ناوچەکەدا بلاّودەبێتەوەو بەبێ تەقە زمانو فەرهەنگوکلتوری ڕۆژنامەگەریمان ئەو سانسۆرانەی لەسەر لادەچێتو دەبێتە نوێکارێکی ڕۆژنامەگەریانە لە ڕۆژهەلاّت بەگشتی.

*بۆ زانیاری زیاتر بڕوانە:-

ژانرەکانی ڕۆژنامەوانی و مێژووی چاپخانە1450-1500، ن/دکتۆر مەغدید سەپان،2005 هەولێر، ل182_190 چ1

باشووری کوردستان

2006/7/23 _یەکشەممە

mohammad_soran@yahoo.com